

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2992

av Annika Eclund (KD)

Fortsatt stärkt stöd till anhörigvårdare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda under vilka förutsättningar en anhörig eller annan närstående själv bör kunna ansöka om och beviljas en insats med stöd av 5 kap. 10 § socialtjänstlagen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ytterligare öka kunskapen om minderårigas roll och behov som närstående och anhörigvårdare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kunskapen om utlandsföddas situation som anhörigvårdare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatt stöd till patient- och anhörigorganisationerna för deras omistliga roll i stödet till anhörigvårdare.

Motivering

Anhöriga är en ovärderlig tillgång i all vård och omsorg. Under kristdemokratisk ledning infördes den 1 juli 2009 en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som gör kommunerna skyldiga att erbjuda stöd för att underlätta för personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som har en funktionsnedsättning. Tidigare stod det i lagen att anhöriga bör få stöd och avlösning. I den nya lagtexten har det ändrats till att anhöriga ska erbjudas stöd av kommunen. Den ändrade lagstiftningen blev en vändpunkt i att uppvärdera anhörigas insatser i vård och omsorg och även uppmärksamma vilket eget stödbehov de anhöriga har utifrån sina insatser.

Stödet som ska erbjudas kan vara avlösning i form av korttidsboende, dagvård och avlösning i hemmet. Andra stödformer kan till exempel vara enskilda samtal, deltagande i anhörigcirkel och rådgivning. Socialstyrelsen framförde i Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående – Lägesbeskrivning 2012 att antalet frågor till Socialstyrelsen från anhöriga har ökat markant jämfört med tidigare år. De konstaterade att nästan var femte person över 18 år ger omsorg till en närstående minst en gång i månaden på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller hög ålder.

Utöver ändringen i socialtjänstlagen har ett nationellt kompetenscentrum för anhörigfrågor (Nka) bildats, och patient- och brukarföreningar uppmärksammar anhöriga i högre grad än tidigare. Dessutom ökar forskningen som syftar till att belysa anhöriga omsorgsgivares situation. Socialstyrelsen har även haft ett fortsatt uppdrag att fördjupa kunskapen om anhörigvårdares situation. Den 10 oktober i år presenterades en fördjupad studie av omfattning och konsekvenser – Anhöriga som ger omsorg till närstående. Den fördjupade studien har ytterligare ökat kunskapen och tydliggör vikten av att utveckla stöd för anhöriga för att säkerställa att den omsorg som de ger till närstående är frivillig och inte upplevs som påtvingad eller övermäktig.

Även om ändringen i socialtjänstlagen var ett viktigt steg i rätt riktning så behöver perspektivet vidgas till att se anhörigvården ur vårdarnas perspektiv. Socialtjänstlagen och biståndsbedömningen utgår idag främst från den som vårdas och dennes personliga behov. Regelverket behöver – mot bakgrund av de omfattande insatser som många anhöriga gör – förtydligas så att den som vårdar en anhörig får en tydligare rätt till stödinsatser. Det bör utredas under vilka förutsättningar en anhörig eller annan närstående själv bör kunna ansöka om och beviljas en insats med stöd av 5 kap. 10 § socialtjänstlagen. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt bör yngre anhöriga som vårdar en närstående uppmärksammas. Påverkan på deras egen hälsa, livskvalitet och ekonomiska situation är särskilt oroväckande. Även om den fördjupade studien har kartlagt anhöriga över 18 år som vårdar en närstående framkommer att flera i de yngre åldersgrupperna som intervjuats i studien har levt tillsammans med en närstående med omfattande vård- eller omsorgsbehov även under sin barndom.

Det stöd som erbjuds anhörigvårdare behöver vara anpassat efter den enskildes behov och ta hänsyn till såväl omsorgstagarens som omsorgsgivarens situation och behov. Viktigt för både vårdtagaren och den anhörige som vårdar är att även stödet till andra

familjemedlemmar är tillfredsställande. Det omfattar såväl minderåriga barn till förälder med vårdbehov och syskon till vård- och omsorgsbehövande.

Den anhörige behöver god kännedom såväl om vårdtagarens behov och rättigheter som vilket stöd som finns att tillgå som anhörigvårdare. En viktig funktion har här patient- och anhörigorganisationerna. Deras samlade erfarenheter utgör också en viktig kunskapskälla vid utformande av stöd till anhöriga omsorgsgivare. Patient- och anhörigorganisationernas omistliga arbete behöver fortsatt uppmärksammas och stödjas. Det är fortsatt angeläget att kontinuerligt följa upp och kartlägga omfattningen och effekterna av anhörigomsorg. Särskilt bör minderårigas situation som anhörigvårdare och närstående följas upp liksom utlandsfödda anhörigvårdares situation som i tidigare studier inte har kunnat följas upp.

Annika Eclund (KD)